

ПСИХОЛОГІЯ

2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

http://library.khai.edu/library/fulltexts/metod/Psihologi_2023.pdf

ПСИХОЛОГІЯ

Методичні вказівки до виконання, оформлення,
захисту кваліфікаційних і курсових робіт

Харків «ХАІ» 2023

Затверджено методичною комісією університету
з відповідних галузей знань
9 грудня (протокол № 15), 21 грудня (протокол № 3)
і 28 грудня (протокол № 3) 2022 року

Укладачі: О. Д. Научитель, С. В. Кузьміна

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Кваліфікаційна (курсова) робота являє собою самостійну науково-дослідну працю, яку здобувач вищої освіти виконує згідно з навчальним планом на відповідному освітньому ступені.

Здобувач вищої освіти має дотримуватись певних вимог у виборі й обґрунтуванні теми роботи, визначенні об'єкта й предмета дослідження, його мети й завдань, методів дослідження й усіх положень щодо послідовності викладення досягнутого результату, дотримання мовної культури в науковому тексті й правил оформлення ілюстративного матеріалу.

Ці вимоги стосуються й правил оформлення всієї структури подання змісту: сторінки, де розташовані відомості про автора, де й під керівництвом кого виконано роботу, її основних розділів і додатка(ів).

Основні завдання кваліфікаційної (курсової) роботи:

- показати знання, уміння, навички щодо вибору і постановки науково значущої проблеми дослідження, за науковим і практичним пошуком, аналізом і узагальненням досліджуваного матеріалу;
- виявити здатність логічно, обґрунтовано, граматично правильно викладати результати проведеного дослідження;
- продемонструвати культуру мислення, кругозір, широту й глибину наукових, практичних проблем і шляхи їх розкриття, здатність застосовувати отримані у процесі навчання в університеті уміння в різних сферах професійної діяльності.

За допомогою кваліфікаційної (курсової) роботи в університеті перевіряють й оцінюють:

- готовність, здатність здобувача вищої освіти проводити самостійні науково-практичні дослідження за заданою темою;
- його уміння й навички логічно, обґрунтовано, науково та грамотно відстоювати результати своїх досліджень.

Як частина науково-дослідної діяльності здобувача вищої освіти кваліфікаційна (курсова) робота має бути такою:

- ґрунтуватися на спеціальній науковій і довідковій літературі, достовірному фактичному матеріалі;
- бути самостійним творчим дослідженням;
- містити елементи розроблення нової проблеми, яка ще не достатньо висвітлена в літературі, виявлення невідомих або не використаних раніше джерел або фактів.

Загалом організаційну роботу й наукове керівництво здобувача вищої освіти над кваліфікаційним (курсним) дослідженням здійснює науковий керівник, який виконує таке:

- консультує здобувача вищої освіти з питань вибору теми, підготовки, написання й захисту кваліфікаційної (курсової) роботи;
- попередньо затверджує тему роботи;

- дає здобувачу вищої освіти завдання до виконання кваліфікаційної (курсової) роботи;
- затверджує календарний графік робіт щодо кваліфікаційного (курсового) дослідження й контролює перебіг їх виконання;
- перевіряє зміст роботи, висловлює необхідні зауваження, побажання або ставить вимоги;
- рекомендує (письмово) кафедрі допустити (або не допустити) роботу до захисту.

Робота над кваліфікаційним (курсовим) дослідженням складається з кількох етапів:

- вибору і затвердження теми;
- складання плану (структури) роботи;
- вивчення наукової літератури за темою роботи;
- проведення дослідження й оброблення результатів практичної частини;
- написання тексту роботи;
- оформлення роботи;
- захисту.

2 СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (КУРСОВОЇ) РОБОТИ

Структури кваліфікаційної і курсової робіт мають деякі відмінності, що пов'язані зі зростанням складності завдань, які має виконати здобувач вищої освіти для досягнення мети дослідження.

У структурі курсової роботи, що має реферативний характер і виконується здобувачами вищої освіти, які навчаються на 2-му курсі, є титульний аркуш, зміст, вступ, основна частина (кількість розділів і підрозділів у межах розділу залежить від завдань дослідження), висновки, список літератури.

У структурі курсової роботи, що має практичну частину дослідження і виконується здобувачами вищої освіти, які навчаються на 3-му курсі, є титульний аркуш, зміст, вступ, основна частина, висновки, список літератури, додатки. Кількість розділів і підрозділів у межах розділу залежить від завдань дослідження.

Структура кваліфікаційної роботи бакалавра така сама, що й структура курсової роботи з практичною частиною дослідження.

Титульний аркуш оформляється за встановленою формою.

Зміст складається з найменування всіх розділів, підрозділів, пунктів із вказанням номерів сторінок, на яких розміщено початок розділу, підрозділу.

Вступ – це розділ, у якому послідовно розкривається актуальність проблеми дослідження (пояснюється, чим зумовлена необхідність вивчення теми дослідження); визначаються об'єкт і предмет

дослідження, формулюються його мета та завдання; наводиться перелік методів, застосованих для досягнення мети дослідження. Крім того, у вступі кваліфікаційної й курсової робіт, у яких практична частина є обов'язковою складовою, після опису методів слід указати, де проводилося дослідження, і навести стислу характеристику контингенту досліджуваних.

Розкрити **актуальність** дослідження – це обґрунтувати його тему. При цьому важливо із самого початку з'ясувати основні суперечності або невідповідності між досягнутим рівнем психологічного знання й проблемами розвитку теорії й практики. Висунення проблеми й обґрунтування актуальності дослідження передбачають відповіді на запитання: «Чому цю проблему потрібно вирішувати саме зараз?». Далі слід навести стислий аналіз того, наскільки є розкритими питання теми кваліфікаційної (курсавої) роботи в науковій літературі.

Актуальність дослідження передбачає висвітлення завдань, які поставив перед собою здобувач вищої освіти в аспекті вибраного напрямку наукового пошуку; що саме в цьому напрямі встановлено попередниками, а що залишилося ще не вирішеним. Отож формулюється протиріччя, а саме: «Без знання ... зараз не можливо»; «Водночас ... досі не розроблені»; «Таким чином, має місце протиріччя між необхідністю застосування ... підходу і відсутністю методик виявлення» тощо. На підставі виявленого протиріччя і дається пояснення, у чому саме полягає цінність цього дослідження.

Після обґрунтування актуальності теми кваліфікаційної (курсавої) роботи послідовно зазначають об'єкт і предмет дослідження.

Об'єктом наукового дослідження може бути фрагмент дійсності (конкретний процес або явище, яке реально існує), що породжує проблемну ситуацію.

Об'єкт дослідження існує об'єктивно, незалежно від волі людини, він нею не створюється і не контролюється. Об'єкт охоплює не окремі предмети, явища й ситуації, а цілий клас подібних предметів, явищ, ситуацій.

Предмет – це те, що міститься в межах об'єкта, це той аспект, та точка зору, за якою дослідник пізнає цілісність об'єкта, тобто те, що здобувач вищої освіти вибрав для проведення дослідження у своїй роботі.

Предмет наукового дослідження має суб'єктивний характер, тобто визначається самим дослідником. Предмет наукового дослідження охоплює лише окремі елементи і взаємозалежності об'єкта, що вивчається. Визначити предмет дослідження означає обрати напрям дослідження; установити межі пошуку; передбачити наявність сутнісних зв'язків і об'єднати їх в одну систему.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне й часткове. В об'єкта виділяють ту

його частину, яка є предметом дослідження. Запитання до об'єкта: «Що розглядається?».

Поняття «предмет» охоплює головні, найбільш істотні аспекти, властивості й ознаки об'єкта. Запитання до предмета: «Які саме аспекти (відношення, функції, способи, властивості об'єкта) розглядаються?».

Наприклад:

Тема дипломної роботи – «Особливості структури ціннісних орієнтацій підлітків із різними стилями виховання в сім'ї».

Об'єкт – ціннісні орієнтації особистості.

Предмет – структура ціннісних орієнтацій підлітків.

Після визначення об'єкта й предмета слід чітко сформулювати мету і завдання дослідження.

Мета – це передбачений результат дослідження.

Мета має чітко визначати область і зміст дослідження; відповісти, у чому полягає суть досліджуваного питання в роботі; чи можна під час дослідження отримати дані, які є достатніми для всебічного висвітлення. Для визначення мети дослідження використовуються дієслова недоконаного виду та іменники.

Наприклад:

Мета – провести порівняльний аналіз особливостей структури ціннісних орієнтацій у підлітків із різними стилями виховання в сім'ї.

Завдання – передбачуваний локалізований результат дослідження, який містить у собі вимоги та умови, тобто відоме і шукане (невідоме), які сформульовані в питанні.

Завдання наукового дослідження логічно впливають з його мети і розглядаються як основні етапи роботи.

Завдання формуються як перелік, який може визначатися: часовою послідовністю його ведення, логічною послідовністю, що обумовлена внутрішньою логікою процесу дослідження.

Наприклад:

1. *Провести теоретичний аналіз стану розробленості проблеми ціннісних орієнтацій особистості в науковій літературі.*

2. *Виявити ієрархічну структуру ціннісних орієнтацій у підлітків залежно від стилю виховання в сім'ї.*

3. *Виявити характер взаємозв'язків термінальних та інструментальних цінностей.*

Основна частина. Характер і зміст основної частини залежать від суті дослідження, його мети й вибраних для її досягнення методів.

Якщо курсова робота виконується без практичної частини, тобто вона має реферативний характер, її основний напрям – це збирання й аналіз набутих даних із наукових джерел за предметом дослідження.

Виконання курсової роботи реферативного характеру потребує від здобувача вищої освіти поглибити свої знання з питань, які він вивчає, дізнатися, що є відомим у науці про досліджуваний ним предмет і що

було зроблено до нього для уточнення й поглиблення цих знань¹. Таке завдання може бути виконано шляхом збирання й вивчення даних з інформаційних джерел, які належать до різних аспектів досліджуваної проблеми або питання.

Основна частина реферативної курсової роботи має кілька розділів і підрозділів.

Основна частина кваліфікаційної та курсової роботи, що містить практичну частину дослідження, теж складається з кількох розділів і підрозділів, однак слід мати на увазі, що вони суттєво відрізняються за змістом від розділів і підрозділів курсової роботи реферативного типу. Курсова робота з практичною частиною й кваліфікаційна робота має три розділи, іноді їх може бути чотири.

Перший розділ містить теоретичний аналіз стану розробленості предмета дослідження (аналіз літератури з теми дослідження) і може складатися з кількох підрозділів. У цьому розділі (огляді) слід розкрити зміст предмета дослідження, у межах яких наукових підходів предмет вивчався; що є відомим у науці про досліджуваний предмет; що було зроблено раніше для уточнення й поглиблення цих знань; пояснити, навіщо його досліджувати саме в такому аспекті. У кінці першого розділу стисло сформулювати висновки, яких дійшов здобувач вищої освіти, проаналізувавши стан розробленості предмета дослідження. Цей висновок, як стисле резюме, яке пояснює, наскільки однозначним у науці є трактування поняття предмета дослідження, перелік того, у яких концептуальних підходах цей предмет вивчався, що вже вивчено з предмета дослідження, та в чому полягає сенс подальшого його дослідження в межах цієї роботи.

Критеріями самоперевірки правильності написання такого огляду є, по-перше, те, що при цьому беруть до уваги завдання дослідження, а не висновки авторів робіт, які були проаналізованими в цьому розділі здобувачем вищої освіти; по-друге, огляд написано правильно, якщо його можна публікувати як самостійну завершену частину.

Другий розділ містить два основних підрозділи. Перший підрозділ – це опис процедури дослідження. У ньому вказують, де проводилося дослідження, хто брав у ньому участь, за якими ознаками було сформовано групи, і максимально детально якісно-кількісно характеризують склад кожної групи.

Якщо для досягнення мети потрібно було проводити роботу у два або більше етапи, то описують, що і з якою метою було зроблено на кожному із цих етапів дослідження. Наприклад, на першому етапі виявляли показники явища, що постає як предмет дослідження. На другому – розробляли відповідно до завдання дослідження тренінгову програму й проводили її апробацію, уточнювали її вплив на те, що постало як предмет дослідження.

¹Це стосується курсової роботи, яку виконують здобувачі 2-го курсу.

Другий підрозділ складається з аналізу методів дослідження. Отже, слід обґрунтувати, чому саме були вибрані ті або інші методи, які завдання або їх частини за допомогою методів були виконаними, у чому переваги вибраного методу для досягнення завдання дослідження, та що треба було враховувати, щоб запобігти прояву «уразливих місць» тих методів, що були застосованими для проведення практичної частини дослідження. З якою метою в роботі були використані ті чи інші методи математичної статистики.

Третій розділ складається з двох-чотирьох підрозділів, у яких безпосередньо висвітлюють перебіг виконання дослідження: кількісні й якісні результати відповідного завдання, наводять їх тлумачення та пояснення, чим це може бути викликано. Текст має містити ілюстрації (таблиці, рисунки, схеми), які виконують відповідно до вимог оформлення ілюстративного матеріалу в наукових роботах. Кожний підрозділ цього розділу завершують стислими висновками (як резюме) щодо вирішення відповідного завдання дослідження, тобто що було встановлено.

Висновки. У цьому розділі стисло формулюються основні висновки за результатами виконаної роботи, тобто те, що встановлено автором відповідно до мети дослідження.

Список літератури. У ньому наводять бібліографію, яка була використана під час розкриття проблеми дослідження. До списку літератури слід заносити як ті джерела, що процитовано в тексті роботи, так і ті, з якими автор ознайомився у процесі підготовки рукопису, проаналізувавши їх у відповідному розділі.

Підручники, навчальні посібники, практикуми, методики не є джерелом наукового дослідження, тому до списку літератури їх не слід заносити.

Додатки – це частина основного тексту, що має додаткове значення, але є необхідною для більш повного розкриття теми². У додатках розміщують матеріал, який більш повно розкриває основну частину кваліфікаційної або курсової роботи, разом із тим його наявність може збільшити обсяг роботи. У додатки виносять: додатковий ілюстративний матеріал (рисунки, таблиці, формули), інструкції та самі методики (без опису процесу їх оброблення та інтерпретації), опис програм, розроблених у процесі виконання роботи. Такі додатки оформлюють як продовження наукового тексту. Спочатку на порожній сторінці пишеться «ДОДАТКИ». Кожний додаток виконують на окремих аркушах формату А4 і розташовують у кінці роботи відповідно до посилань на них у тексті.

Кожний додаток має заголовок, який набирають вгорі малими літерами з першої великої симетрично до тексту сторінки. Над заголовком посередині рядка набирають слово «ДОДАТОК» і відповідну

²Див. приклади оформлення додатків.

велику літеру української абетки, яка позначає додаток (крім літер Г, Є, З, І, Ї, О, Ч, Ї). Текст кожного додатка починається з нової сторінки. Якщо додаток у тексті один, то його слід оформити великими літерами «ДОДАТОК А» і розмістити **по середині**. Далі посередині аркуша зазначити назву додатка. Наприклад, Методики.

До кваліфікаційної роботи магістра додають **реферат**³. Його виконують на окремому аркуші формату А4 та розміщують перед змістом. Загальний обсяг реферату становить до 500 знаків разом із пробілами й розділовими знаками. Сторінку з авторефератом не нумерують. Реферат не є частиною кваліфікаційної роботи магістра.

Порядок викладення матеріалу в рефераті такий: *інформація про кваліфікаційну роботу* (кількість сторінок кваліфікаційної роботи, таблиць, рисунків, додатків, використаних джерел); *ключові слова* – це слова, які мають змістовне навантаження; *об'єкт, предмет, мета й методи* дослідження. Стисло інформують, яких висновків дійшов автор за результатами дослідження. Реферат подають двома мовами: українською, англійською.

3 ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (КУРСОВОЇ) РОБОТИ

До оформлення кваліфікаційної (курсової) роботи є певні вимоги, яких необхідно дотримуватися. Комісія під час захисту оцінює зміст роботи й культуру її оформлення.

Текст кваліфікаційної (курсової) роботи виконується за допомогою комп'ютерного набору та друкується на одному боці стандартного аркуша білого паперу (формат А4).

Обсяг курсової роботи на другому курсі – 20–25 сторінок, на третьому – 35–40 сторінок. Обсяг кваліфікаційної роботи бакалавра – 45–60 сторінок, кваліфікаційної роботи магістра – 60–75 сторінок комп'ютерного набору через 1,5 інтервалу.⁴

Поля: ліве – 25 мм, праве – 10 мм, верхнє і нижнє – 20 мм. Щільність тексту має бути однаковою: на кожній сторінці – до 30 рядків, а в рядку – до 58–60 знаків разом із пробілами та розділовими знаками. Абзацний відступ дорівнює 1,25 см, перше слово починається з великої літери.

Текст основної частини роботи розділяють на розділи й підрозділи, підрозділи за необхідності – на пункти й підпункти.

Заголовки розділів набирають симетрично тексту (вирівнювання по центру) великими літерами. Заголовок оформлюють без використання переносів, підкреслювання й крапки в кінці. Довжина рядка(ів) заголовка

³Див. приклади оформлення реферату.

⁴Перший розділ займає 1/3 від загального обсягу кваліфікаційної (курсової) роботи. Сторінки, на яких розміщено додатки, нумерують, але вони не входять у загальний обсяг кваліфікаційної (курсової) роботи.

не має бути більше 40 знаків, відстань від верхнього краю аркуша до заголовка – 20 мм, від заголовка до тексту – міжрядковий інтервал – 1,5 см. Кожний розділ починається з нової сторінки.

Між розділом і підрозділом міжрядковий інтервал – 1,5 см.

Заголовки підрозділів набирають малими літерами (перша літера – велика). Назви заголовків підрозділів набирають з абзацу без використання переносів, підкреслювання й крапки в кінці. Довжина рядка(ів) заголовка – до 40 знаків. Підрозділи нумерують арабськими цифрами в межах кожного розділу. Між підрозділом та текстом міжрядковий інтервал – 1,5 см.

Пункти і підпункти оформлюють так само, як і підрозділи.

Сторінки роботи нумерують арабськими цифрами у верхньому правому куті сторінки. Титульний аркуш, зміст, а також таблиці, які виконані на окремих сторінках, долучають до загальної нумерації сторінок, але самі ці сторінки не нумерують. Якщо таблиць небагато і вони розташовані в тексті розділу, їх нумерують так: над заголовком таблиці з правого боку друкують напис «Таблиця» з указанням розділу та її порядкового номера, між цифрами якого ставлять крапку. Окремі сторінки роботи, на яких розміщено ілюстрації, додають до загальної нумерації сторінок.

Зразки того, як у науковій роботі подаються ілюстрації, дивись у прикладах оформлення рисунків, таблиць, формул.

У тексті роботи назви іноземних книг (і прізвища авторів) записують у перекладі.

4 БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ОПИС ЛІТЕРАТУРИ. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЦИТАТ, ПОСИЛАНЬ, СПИСКУ ЛІТЕРАТУРИ

Типова помилка багатьох здобувачів вищої освіти під час виконання кваліфікаційної (курсової) роботи – це написання й подання її першого варіанта науковому керівникові з використанням запозиченого авторського тексту без посилань на літературні джерела, думки й пропозиції вчених і практиків, їхні цитування без зазначення використаного наукового матеріалу.

Кваліфікаційна (курсова) робота – це кропітка науково-дослідна праця, що полягає в пошуку, систематизації, вивченні й узагальненні великої кількості різних наукових довідкових джерел.

Здобувач вищої освіти не переказує зміст джерела, а узагальнює та аналізує психологічно вагомі факти, використану літературу, на яку обов'язково слід робити посилання.

Джерела, що використовують у процесі дослідження, розрізняються за різними ознаками: метою призначення (документальні, наукові, інформаційні); формою (документи, монографії, збірники статей тощо); авторством (індивідуальні, колективні); країною видання (вітчизняні,

іноземні); часом видання (XXI, XX, XIX, XVIII і більш ранні століття), місцем і видами видань.

Бібліографічний опис джерела – це сукупність повідомлень про його основні вихідні дані, що є необхідними й достатніми для правильного його сприйняття, загальної характеристики й точної ідентифікації. Третина джерел від загальної кількості наукових робіт, використані здобувачем вищої освіти у кваліфікаційній або курсовій роботі, мають бути виданими протягом останніх п'яти років.

Бібліографічні посилання й виноски, що цитуються, є важливою складовою частиною роботи. За посиланнями можна спостерігати за обсягом, характером і новизною матеріалу, що використовують.

Бібліографічні посилання – це фрагменти з джерел, указівки на першоджерела. Посилання вживають у таких випадках: цитуванні; запозиченні окремих положень, таблиць, рисунків; за необхідності використати видання, де більш повно викладено питання; під час аналізу тексту опублікованих робіт.

Первинні посилання на джерела (вперше використані в роботі) описують повно, з усіма вихідними даними. Повторні посилання викладають у скороченому вигляді. За характером і повнотою опису посилання можуть бути різними.

Наприклад:

С. С. Алексєєв стверджує (підкреслює, вважає тощо) ...;

На думку відомого теоретика психології О. М. Леонтьєва, ...;

О. М. Леонтьєв у своїй монографії «Діяльність. Свідомість. Особистість» звертає увагу на...

Подібні текстові посилання супроводжуються підрядковими посиланнями з точним описом джерела, наведеного вище.

При посиланні в тексті на автора джерела спочатку вказують його ініціали, а потім прізвище. Допускається вказання вченого звання перед прізвищем автора. Посилання слід зазначати порядковим номером, який має робота у списку літератури. Цей номер (або номери) беруть у квадратні дужки, наприклад, «... у працях [1-7] ...».

Цитування – це введення в текст роботи витягу з будь-якого джерела. Для підтвердження власних доказів або критичного аналізу того чи іншого наукового твору слід наводити цитати з авторитетних джерел. Цитати необхідно наводити тільки з першоджерел, які здобувач фактично опрацьовував: монографій, статей, тез тощо. Цитати мають бути абсолютно точними, не можна змінювати їх зміст, формулювання окремих слів, порядок їх розташування. В окремих випадках, якщо витяг є дуже довгим або містить слова або словосполучення другорядного характеру, як виняток, можна пропустити кілька слів або формулювань, якщо при цьому зберігається сенс речення. Замість пропущених слів слід ставити три крапки, а замість пропущених речень – три крапки у квадратних дужках. Якщо першоджерела з будь-якої причини немає в

бібліотеці або цю книгу надруковано іноземною мовою, то дозволено використати цитату, опубліковану в іншому виданні. При цьому в тексті потрібно вказати першоджерело, а в підрядковому посиланні – фактичне джерело інформації. За правилом цитату, що містить точний витяг із першоджерела, беруть у лапки.

Список літератури складають з урахуванням певних вимог, а саме: за розділами та за алфавітом.⁵ Отже, літературу розташовують в алфавітному порядку (за прізвищами авторів або назвами книг, статей). Бібліографічний опис книги, статті й інших джерел починають з указання прізвища, потім ініціалів автора або заголовків книг або статей (якщо автора не зазначено).

Книги необхідно описувати відповідно до їхніх каталожних карток, розміщених на звороті титульного аркуша. Авторів з однаковими прізвищами вказують за алфавітом їхніх ініціалів. Щоб полегшити або прискорити роботу та правильно скласти список, рекомендовано користуватися офіційними бібліографічними джерелами (каталогами бібліотек, бібліографічними покажчиками, підрядковими посиланнями на використану літературу) і складати бібліографію за темою своєї роботи на окремих картках, переписавши назви офіційних джерел, зокрема кількість сторінок у книзі або номерів сторінок, на яких розміщено статтю. Іноземну літературу, яка була предметом вивчення здобувача вищої освіти без її перекладу, наводять мовою оригіналу за алфавітом. Якщо джерело міститься на електронних носіях, слід вказати, що це електронний ресурс (у квадратних дужках) та його режим доступу. Обов'язковою вимогою є зазначення загальної кількості сторінок у роботі.

Спочатку у списку літератури розміщують наукові джерела, які видані кирилицею (друковані та на електронних носіях), потім – латиницею.

5 ПОРЯДОК ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (КУРСОВОЇ) РОБОТИ

Після закінчення роботи над текстом, здобувач вищої освіти має виконати таке:

1. Оформити роботу відповідно до чинних вимог. Для цього необхідно:

- уважно вивчити всі вимоги до зовнішнього оформлення роботи, зокрема скористатися цими методичними рекомендаціями;
- ретельно перевірити текст роботи, переконатися в його повноті;
- усунути можливі технічні помилки: пропуск букв, слів, цифр, речень, розділових знаків тощо;
- акуратно переплести роботу.

2. Подати кваліфікаційну (курсову) роботу науковому керівникові не

⁵Див. приклади оформлення літературного джерела, приклади оформлення списку літератури

пізніше 10 днів до захисту. Кваліфікаційна (курсова) робота обов'язково перевіряється на наявність плагіату. До кваліфікаційної роботи бакалавра додається відгук наукового керівника. Кваліфікаційну роботу магістра, допущену до захисту, подають на зовнішнє рецензування. Кандидатуру рецензента визначає кафедра. Рецензію надають у письмовому вигляді. Здобувач вищої освіти має право ознайомитися з нею. Кваліфікаційна робота з відгуком наукового керівника й рецензією зовнішнього рецензента надходить на кафедру згідно з графіком.

Якщо науковий керівник не вважає за можливе допустити кваліфікаційну роботу до захисту, це питання розглядають на засіданні кафедри за участю здобувача вищої освіти й наукового керівника. У протоколі засідання кафедри фіксують рішення про відмову в захисті роботи. Висновок кафедри разом із випискою з протоколу засідання кафедри подають у деканат факультету, де у встановленому порядку готують подання ректорові про відрахування здобувача з університету.

До публічного захисту кваліфікаційної (курсової) роботи здобувач вищої освіти має погодити текст своєї доповіді з науковим керівником.

Захист курсової роботи передбачає виступ здобувача вищої освіти перед членами комісії (викладачами кафедри психології); відповіді здобувача на запитання, що стосуються змісту проведеного дослідження або є близькими до теми його курсової роботи.

Захист кваліфікаційної роботи передбачає виступ здобувача вищої освіти перед головою та членами атестаційної комісії (викладачі кафедри психології, завідувач кафедри, декан факультету і фахівець із психології – представник іншого вищого навчального закладу, психолог-практик); відповіді здобувача на запитання, що стосуються змісту проведеного дослідження або є близькими до теми його кваліфікаційної роботи.

Процедура захисту. Виступ має бути ретельно продуманим і логічним. Необхідно стисло обґрунтувати практичну й наукову актуальність і значущість теми дослідження, показати ступінь її наукової розробленості, назвати об'єкт, предмет, мету, завдання й методи дослідження. Основну увагу треба приділити стислій характеристиці результатів дослідження: висновків і пропозицій, наведених у роботі.

Доповідь здобувача вищої освіти під час захисту кваліфікаційної роботи супроводжується презентацією її основних положень. Після доповіді здобувач вищої освіти має дати стислі, але змістовні й аргументовані відповіді на запитання членів комісії.

Комісія оцінює зміст, глибину і якість дослідження, ступінь самостійності, рівень професійних знань, якість оформлення роботи, уміння здобувача вищої освіти самостійно мислити, грамотно обґрунтовувати й правильно пояснювати суть психічних явищ, свої ідеї, висновки й пропозиції. Рішення комісії оголошується в той самий день після оформлення відповідних протоколів закритого засідання.

6 ПОРЯДОК ОФОРМЛЕННЯ РЕФЕРАТУ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

Реферат

Кваліфікаційна робота: 70 с., 10 табл., 8 рис., 2 дод., 55 джерел.

Ключові слова: САМОВІДНОШЕННЯ, САМООЦІНКА, ТИП ОСОБИСТОСТІ ... (указати 5–10 слів, які мають смислове навантаження для розкриття теми).

Об'єкт дослідження – ... (вписуємо об'єкт дослідження).

Предмет дослідження – ... (вписуємо предмет дослідження).

Мета роботи – ... (вписуємо мету дослідження).

Методи дослідження: ... (наводимо перелік методів дослідження).

Висновки: ... (стисло даємо характеристику тому, що було встановлено, розроблено, з'ясовано під час дослідження, тобто основні висновки).

Abstract

Qualification work: 70 p., 10 tabl., 8 figs., 2 app., 55 sources.

Keywords: SELF-ATTITUDE, SELF-ESTEEM, PERSONALITY TYPE ... (indicate 5–10 words that have a semantic load to reveal the topic).

The object of research is ... (give the object of research).

The subject of research is ... (give the subject of research).

The purpose of the work is ... (give the purpose of research).

Research methods: ... (give a list of research methods).

Conclusions: ... (briefly describe what was established, developed, clarified during research, i.e. the main conclusions).

7 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНИХ АРКУШІВ. ПОРЯДОК ШИФРУВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Титульний аркуш [5, с.19] є першою сторінкою роботи здобувача вищої освіти і містить таку інформацію:

- назву міністерства;
- повне найменування вищого навчального закладу;
- повне найменування факультету, кафедри;
- назву роботи, її вид – кваліфікаційна робота або курсова робота;
- освітній ступінь;
- тему кваліфікаційної (курсової) роботи;
- відомості про виконавця, керівника роботи;
- назву міста й рік виконання роботи.

Титульний аркуш **курсової роботи додатково** містить:

- відомості щодо обліку успішності з місцями для оцінювання результатів захисту роботи, а саме:

Національна шкала _____
Кількість балів _____ Оцінка ECTS _____

Титульний аркуш **кваліфікаційної роботи додатково** містить:

- код і найменування спеціальності, освітньої програми;
- прізвище й ініціали рецензента.

Титульний аркуш кваліфікаційної (курсової) роботи необхідно оформлювати на папері білого кольору формату А4 (210 мм х 297 мм) і дотримуватися таких вимог [4, с.15]:

– відступ від країв сторінки: лівий – 35 мм, правий – 10 мм, верхній і нижній – 20 мм;

– шрифт – Times New Roman 14 кеглем (окрім запису назви індивідуальної роботи здобувача вищої освіти, який виконують кеглем 22) чорного кольору;

– інтервал шрифту – звичайний (без розтягування або ущільнення);

– міжрядковий інтервал – 1;

– абзацні відступи й інтервали не використовують (є нульовими).

Під час шифрування кваліфікаційної роботи використовується десяткова система, що складається з полів, які заповнюються через крапку.

Приклад шифру пояснювальної записки:

XAI.704.760пМ.23В.053.00318214 КР
поле 1 поле 2 поле 3 поле 4 поле 5 поле 6 поле 7

Поля заповнюються таким чином:

- у полі 1 вказується скорочена назва навчального закладу – ХАІ;
- у полі 2 – назва випускової кафедри, наприклад 704;
- у полі 3 – навчальна група, наприклад 760пМ (760апМ, 760пМ_FRL);
- у полі 4 – дві останні цифри року (23) та перша буква семестру (О – осінній, В – весняний);
- у полі 5 – шифр спеціальності;
- у полі 6 – повний номер залікової книжки (без знака «№»);
- у полі 7 – дві літери, які позначають вид роботи, наприклад КР (кваліфікаційна робота).

Між полями 6 та 7 ставиться пробіл без крапки.

8 ПРИКЛАД ОФОРМЛЕННЯ ЗМІСТУ

ЗМІСТ

ВСТУП	3
Розділ 1 ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ В УЧНІВ МОЛОДШОГО ПІДЛІТКОВОГО ВІКУ	5
1.1 Поняття «навчальна мотивація» та підходи до її вивчення	5
1.2 Результати емпіричних досліджень проблеми навчальної мотивації особистості	12
Розділ 2 ПРОЦЕДУРА ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	21
2.1 Характеристика вибірки	21
2.2 Методи дослідження	22
Розділ 3 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ В УЧНІВ П'ЯТИХ-ШОСТИХ КЛАСІВ ІЗ РІЗНИМИ СИСТЕМАМИ НАВЧАННЯ	24
3.1 Типи шкільної мотивації в учнів п'ятих-шостих класів із різними системами навчання	24
3.2 Спрямованість на здобуття знань в учнів п'ятих- шостих класів із різними системами навчання	38
3.3 Роль позначки у формуванні внутрішніх типів шкільної мотивації в учнів п'ятих-шостих класів із різними системами навчання	49
ВИСНОВКИ	65
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	67
ДОДАТОК А Методики	70

9 ОПИС ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

Відповідно до кількості авторів та виду літературного джерела є певні відмінності щодо його оформлення в списку літератури.

Приклади оформлення книги з різною кількістю авторів

Один автор

Тиньков, О. М. Психологія праці / О. М. Тиньков. – Харків : ХАІ, 2018. – 62 с.

Два автори

Гульман, Б. Л. Основи сексології / Б. Л. Гульман, Н. Л. Калайтан. – Харків : Нац. аерокосміч. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2020. – 128 с.

Три автори

Бурлачук, Л. Ф. Психотерапія / Л. Ф. Бурлачук, А. С. Кочарян, М. Є. Жидко. – СПб. : Питер, 2012. – 496 с.

Чотири автори

Методики і техніки подружнього й сімейного консультування / К. М. Фаворова, О. В. Долгополова, М. Є. Жидко, С. В. Кузьміна. – Харків : Нац. аерокосміч. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2018. – 52 с.

П'ять та більше авторів

Психологія впливу, успіху і ефективних комунікацій / М. Є. Жидко, Н. Л. Калайтан, Ю. І. Гулий та ін. – Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харків. авіац. ін-т», 2018. – 108 с.

Современная психология : справ. руководство / под ред. В. Н. Дружинина. – М. : ИНФРАМ, 1999. – 688 с.

Том у багатотомному виданні (книгу видано в декількох частинах)

Научитель, О. Д. Соціально-психологічний тренінг. В 2 ч. Ч. 1. Активне соціально-психологічне навчання / О. Д. Научитель, Ю. І. Гулий. – Харків : ХАІ, 2011. – 41 с.

Складові частини книги, збірника наукових праць

Жарікова, С. Б. Психологічне благополуччя та проактивне подолання у студентів-першокурсників / С. Б. Жарікова // Теорія і практика сучасної психології: зб. наук. пр. Класичного приват. ун-ту. – Херсон : Вид. дім «Гельветика», 2020. – Т. 1, № 6. – С. 56–62.

Перекладні видання

Айзенк, Г. Ю. Природа інтелекта – битва за розум: пер. с англ. / Г. Айзенк, Л. Кэмин, А. Озерова. – М. : ЭКСМО-Пресс, 2002. – 352 с.

Приклади оформлення статті з різною кількістю авторів

Стаття у журналі

Жарікова, С. Б. Специфіка взаємозв'язку особистісної зрілості з проактивними копінг-стратегіями у жінок різних вікових груп // Вчені

записки ТНУ імені В. І. Вернадського. – Сер. Психологія. 2021. – Т. 32 (71), № 5. – С. 6–11.

Макаренко, А. О. Самоушкодження підлітків: дослідження дитячо-батьківських відносин / А. О. Макаренко, Н. Л. Калайтан, Т. П. Старовойт // Молодий вчений. – 2019. – № 9 (73). – С. 42–45.

Розділ у словнику, енциклопедії

Мислення : сучасний тлумачний психологічний словник. – Харків : Прапор, 2007. – С. 252.

Тези доповіді на конференції

Научитель, О. Д. Особливості прояву емоцій особистості залежно від ступеня її навіюваності та гіпнабельності / О. Д. Научитель, І. А. Бідюк, М. А. Півень // Modern ways of solving the latest problems in science : XXXVII Міжнар. наук.-практ. конф. : тези доп. – Варна, 2022. – С. 383–386.

Автореферат дисертації

Якушева, Є. М. Особливості структури професійної самосвідомості особистості при різних стилях подолаючої: автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01 / Якушева Євгенія Михайлівна. – Харків, 2021. – 26 с.

Електронний ресурс

Федосеев, В. А. Психологічна діагностика й корекція дітей і підлітків [Електронний ресурс] / В. А. Федосеев, Т. Ю. Проскуріна, Н. І. Завгородня. – Харків : ХАІ, 2015. – Режим доступу: <http://library.khai.edu./library/fulltexts/metod>.

10 ПРИКЛАД ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабаян, Ю. О. Взаємозв'язок тривожності та навчальної успішності молодших школярів / Ю. О. Бабаян, О. О. Коновалюк // Наук. вісник Миколаїв. держ. ун-ту імені В. О. Сухомлинського. – Сер. Психологічні науки. – 2014. – Вип. 2.12. – С. 18–21.

2. Вереніч, Н. Н. Особливості тривожності сучасних підлітків / Н. Н. Вереніч // Психолог. – 2004. – № 23–24. – С. 41–42.

3. Волошок, О. В. Особистісні чинники тривожності студентської молоді / О. В. Волошок // Вісн. Одеського нац. ун-ту «Психологія». – 2012. – Вип. 8. – С. 479–484.

4. Волошок, О. В. Психологічний аналіз проблеми тривожності особистості / О. В. Волошок // Проблеми сучасної психології: зб. наук. пр. К-ПНУ ім. І. Огієнка, Інститут психології ім. Г. С. Костюка АПН України. – 2010. – Вип. 10. – С. 120–128.

5. Гринечко, А. Я. Співвідношення рівнів тривожності та самооцінки сучасної молоді [Електронний ресурс] / А. Я. Гринечко // Вісник психології

і соціальної педагогіки. – 2010. – Вип. 2. – С. 54–72. – Режим доступу: <http://www.psych.kiev.ua>.

6. Калюжна, Є. М. Психологічні механізми особистісної тривожності у підлітковому віці : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук : спец. 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Є. М. Калюжна. – Київ, 2008. – 29 с.

7. Омельченко, Я. М. Психологічна допомога підліткам та юнакам з тривожними станами / Я. М. Омельченко, З. Г. Кісарчук. – Київ : Шк. світ, 2011. – 112 с.

8. Ситнік, С. В. Дослідження емоційних станів здобувачів вищої освіти під час війни / С. В. Ситнік // Наука і освіта. – 2022. – № 8. – С. 68–79.

11 ОФОРМЛЕННЯ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

Результати наукового дослідження подають за допомогою тексту й ілюстрацій (рисунок, таблиць, формул). Кожна ілюстрація має відповідати тексту. Перед ілюстрацією в тексті є посилання на те, що вона відображає. Наприклад, на рисунку 3.1 зображено показники мотивації.

Ілюстрації мають порядкові номери, за якими їх розміщують у науковій роботі. Номер ілюстрації складається з номера розділу та її порядкового номера в цьому розділі, які відокремлюють крапкою. Наприклад, Рисунок 3.2 – другий рисунок третього розділу.

Нумерації таблиць і рисунків є самостійними й окремими. Ілюстрації кожного додатка нумерують теж окремо.

Таблиці мають бути компактними й однаковими за будовою. Таблицю оформлюють так: у правій половині сторінки (ближче до краю) вписують слово «Таблиця» (без скорочення та лапок, перша літера – велика) й вказують номер розділу та її номер із крапкою в середині, а далі (посередині сторінки) – її назву (без скорочень, лапок і крапки в кінці речення, перша літера – велика). Потім форматують зміст таблиці («сітку», у якій наведено дані). Головка, граfi й прографки таблиці мають свою назву.

Рисунок являє собою ілюстративний матеріал, який виконано як діаграму (у різних її виглядах), графік. Рисунок оформлюють так: спочатку розміщують сам рисунок, під ним посередині вказують номер і назву. За необхідності ілюстрацію доповнюють підписаними підписами, які мають відповідати основному тексту й самій ілюстрації.

Номер рисунка (таблиці) додатка складається з буквеного позначення додатка й порядкового номера рисунка (таблиці), відокремлених крапкою. Наприклад, Рисунок В.1 – Вольові риси характеру, тобто перший рисунок додатка В.

12 ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ РИСУНКІВ

Назви рисунків друкують із великої літери та розміщують посередині рядка. Усі графічні матеріали мають однаковий підпис «Рисунок» або «Рис.».

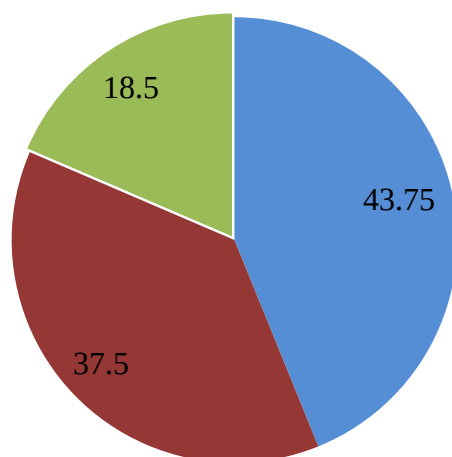

Рисунок 1 – Рівні самоефективності курсантів із дифузним типом професійної ідентичності, %: ■ – низький; ■ – середній; ■ – високий

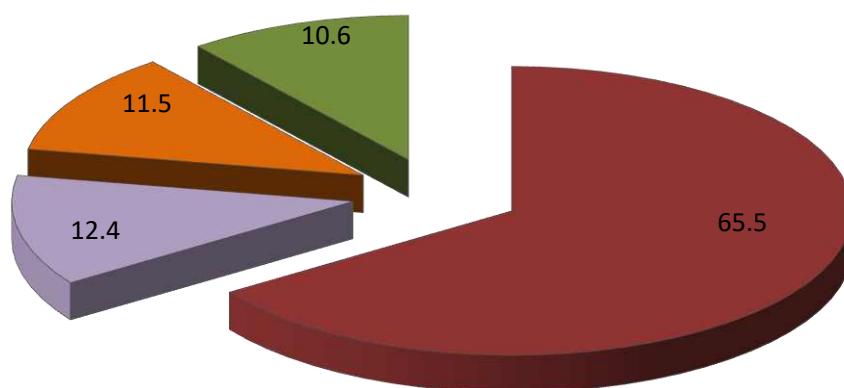

Рисунок 2 – Співвідношення типів гумору у групі дівчат із гіперкомпенсацією як основним механізмом психологічного захисту, %: ■ – нісенітниця; ■ – пряма агресія; ■ – секс у гуморі; ■ – сатира

Середнє
значення

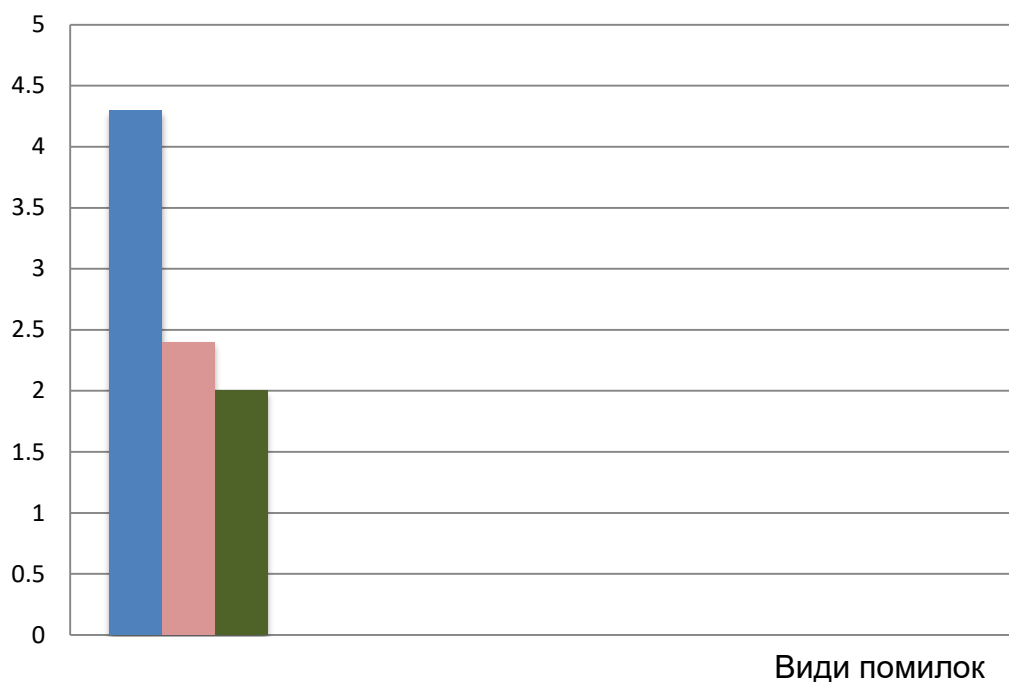

Рис. 3. Види помилок у групі №1 (середнє значення):

■ – розмір предмета; ■ – колір предмета;
■ – відтворення форми предмета

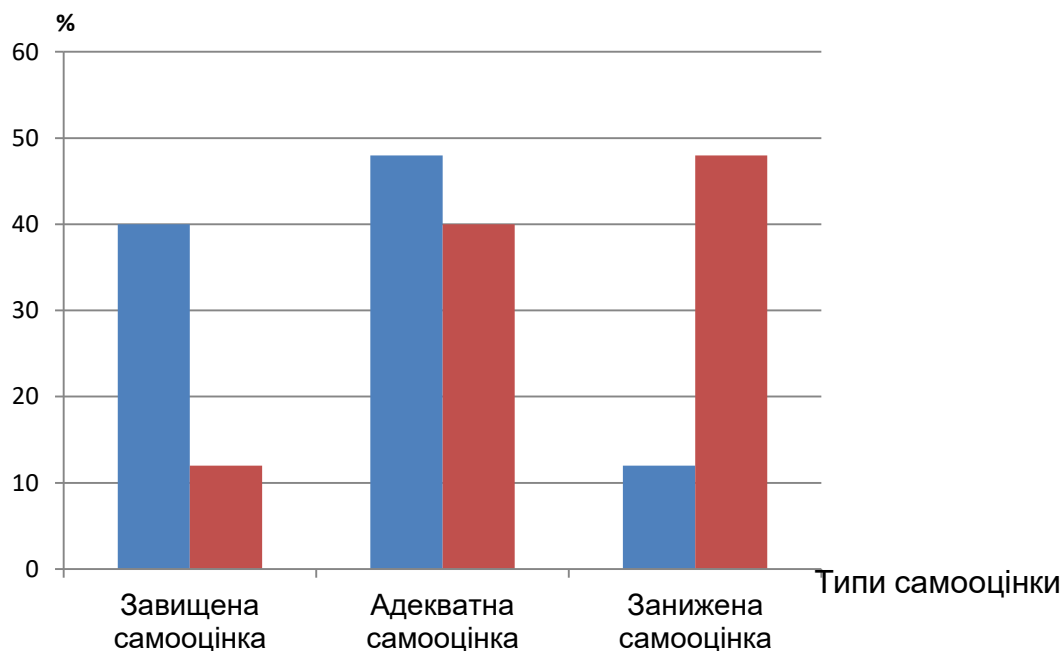

Рис. 4. Типи самооцінки у школярів в обох групах, %:

■ – група № 1; ■ – група № 2

Середнє
значення

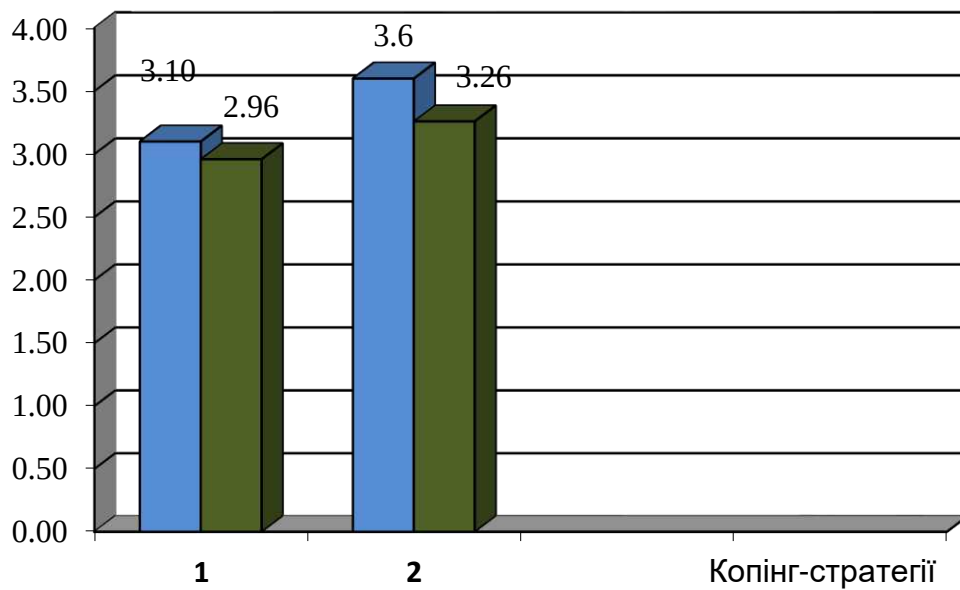

Рис. 5. Базові копінг-стратегії у групах № 1 та № 2 (середнє значення)

Примітка 1. ■ – група № 1; ■ – група № 2

Примітка 2. 1 – емоціональні; 2 – поведінкові

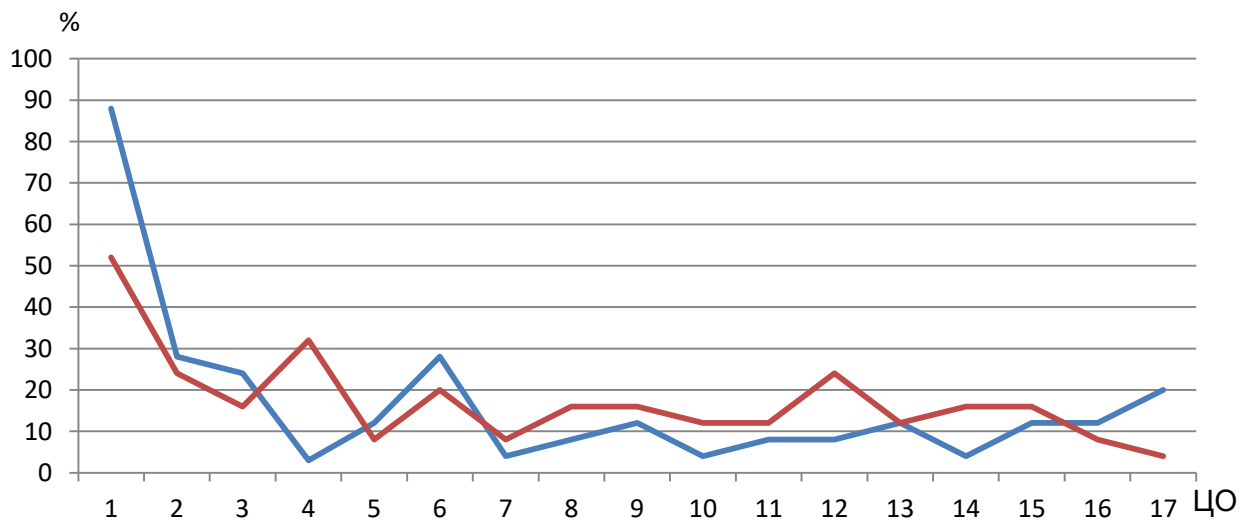

Рис. 6. Ієрархічна структура ЦО у студентів груп № 1 та № 2, %:

Примітка 1. — група № 1; — група № 2;

Примітка 2. 1 – здоров'я; 2 – друзі; 3 – соціальний статус; 4 – освіта;
5 – насолода прекрасним; 6 – пізнання нового; 7 – створення сім'ї;
8 – милосердя; 9 – спілкування; 10 – віра в Бога; 11 – цікава робота;
12 – самореалізація; 13 – насолода прекрасним; 14 – відпочинок;
15 – визнання; 16 – кохання; 17 – свобода

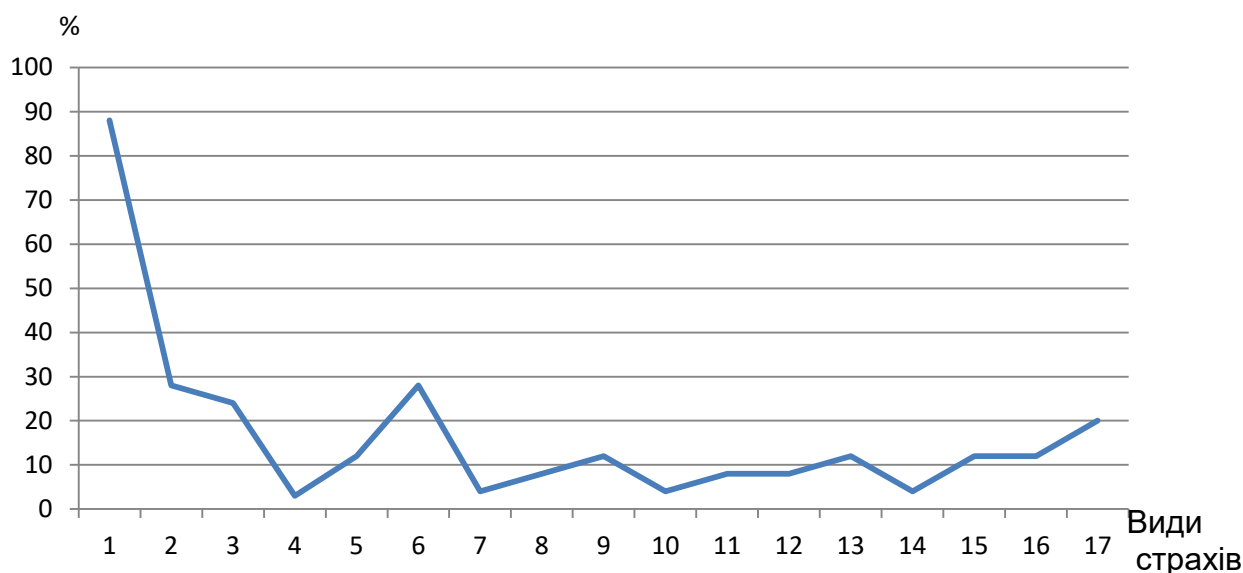

Рис. 7. Види страхів у групі № 1, %: 1 – самотності; 2 – захворіти; 3 – померти; 4 – смерті батьків; 5 – смерті дітей; 6 – смерті дорослих; 7 – покарання; 8 – жажі; 9 – темряви; 10 – стихії; 11 – висоти; 12 – глибини; 13 – пожежі; 14 – війни; 15 – крові; 16 – діяти самостійно; 17 – спілкування

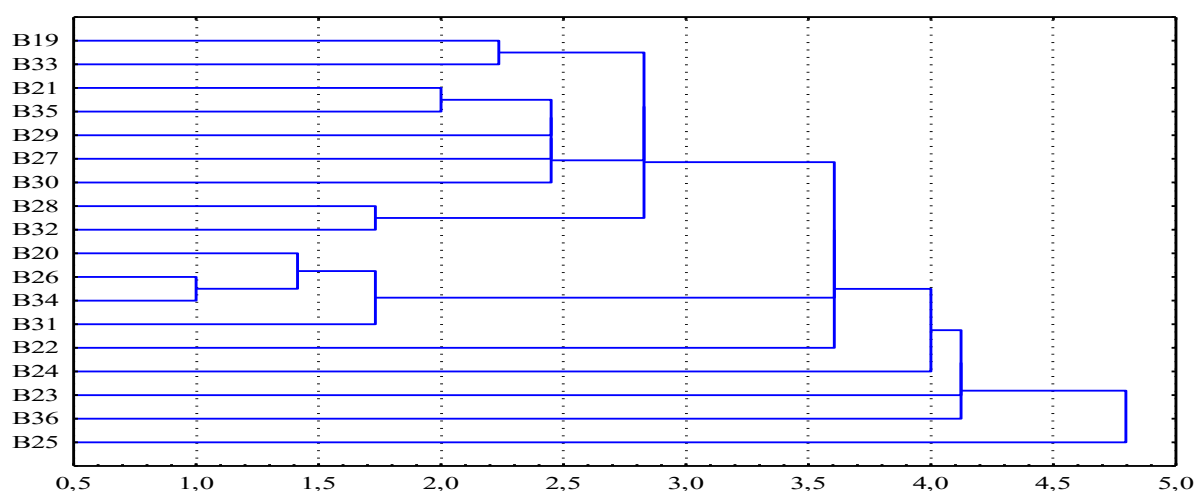

Рис. 8. Дендрограма кластерного аналізу:

B19 – акуратність; B20 – вихованість; B21 – високі запити; B22 – життєрадісність; B23 – старанність; B24 – незалежність; B25 – непримиренність; B26 – освіченість; B27 – відповідальність; B28 – раціоналізм; B29 – самоконтроль; B30 – сміливість; B31 – стійка воля; B32 – терпимість; B33 – широта поглядів; B34 – чесність; B35 – ефективність у справах; B36 – чуйність

13 ПРИКЛАД ПОДАННЯ ФОРМУЛИ

$$K_{ад} = \frac{t^1 - t^2}{t_1} \times 100, \quad (1)$$

де $K_{ад}$ – коефіцієнт адаптації;

t^1 і t^2 – середні значення розв'язків задач у першій і другій спробах.

14 ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ ТАБЛИЦЬ

Таблиця 1

Індивідуально-типологічні характеристики особистості
у групах № 1 і № 2 (середні значення)

Індивідуально-типологічні характеристики особистості	M1 група 1	M2 група 2	t-критерій Стьюдента	p>2,02
Екстраверсія	5,88	7,23	2,93	0,01
Спонтанність	4,48	5,47	2,12	0,05
Агресія	4,49	4,94	1,82	-
Ригідність	5,37	7,54	2,95	0,01
Інтроверсія	7,24	7,69	1,95	-
Тривожність	6,89	7.86	2.71	0,05

Таблиця 2

Самосприйняття навичок саморегуляції в учнів групи № 1, %

Навички саморегуляції	%	%	F	p>2,15
Емоції – мотивація	54,5	59,1	0,31	-
Емоції – активність	54,5	54,5	-	-
Емоції – гальмування	54,5	68,2	0,94	-
Емоції – швидкість процесів	54,5	72,7	1,26	-
Мотивація – активність	59,1	54,5	0,38	-
Мотивація – гальмування	59,1	68,2	0,63	-
Мотивація – швидкість процесів	59,1	72,7	0,96	-
Активність – гальмування	54,5	68,2	0,94	
Активність – швидкість процесів	54,5	72,7	1,26	
Гальмування – швидкість процесів	68,2	72,7	0,33	

Таблиця 3

Взаємозв'язок інтегральних показників рис особистості у групі підлітків, що відбувають покарання в місцях позбавлення волі

Інтегральні показники рис особистості	С	П	Е	І	Б
Самосприйняття		-	-	-	-
Прийняття інших	1,28		-	-	-
Емоційна комфортність	0,14	3,03*		-	-
Інтегральність	0,43	3,31**	1,7		-
Бажання домінувати	0,57	2,32*	0,71	1,42	

Примітка 1. ** $p > 0,01$, * $p > 0,05$

Примітка 2. С – самосприйняття, П – прийняття інших, Е – емоційна комфортність, І – інтегральність, Б – бажання домінувати

Таблиця 4

Факторна структура взаємозв'язків вербальної й невербальної креативності у групі студентів із низьким рівнем креативності

Statistics 6.0	Коефіцієнт завантаження Varimax row	
Factor	Вибірка: основні компоненти	
ANALISIS	Відзначені завантажувальні дані $> 0,55$	
Показники: вербальна й невербальна креативність	Фактор 1	Фактор 2
Швидкість (вербальна креативність)	0,60	-
Гнучкість (вербальна креативність)	0,72	- 0,62
Оригінальність (вербальна креативність)	0,64	-
Розробленість (невербальна креативність)	-	0,98
Оригінальність (невербальна креативність)	0,95	-
Унікальність (невербальна креативність)	0,59	-
Загальна дисперсія	39,3 %	14,4 %
Частка загальної дисперсії	6,51	2,49

15 ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ ДОДАТКІВ

ДОДАТОК А

Методики дослідження

Багаторівневий особистісний опитувальник «Адаптивність»
(А. Г. Маклакова, С. В. Чермянина)

Інструкція: вам запропоновано ряд запитань, на які можлива відповідь лише «так» або «ні». Запитання стосуються вашого самопочуття, поведінки чи характеру. «Правильних» чи «неправильних» відповідей тут немає, тому довго їх не обмірковуюйте – відповідайте з огляду на те, що найбільш відповідає вашому стану або уявленню про самого себе.

1. Просування по службі більше залежить від вдалого збігу обставин, ніж від здібностей та зусиль людини.
2. Більшість розлучень відбувається через те, що люди не захотіли пристосуватись один до одного.
3. Хвороба – це випадковість; якщо судилося захворіти, то нічого не вдієш.
4. Люди залишаються самотніми, тому що самі не виявляють зацікавленості та дружелюбності до оточуючих.
5. Здійснення моїх бажань часто залежить від сприятливих обставин.
6. Недоцільно витратити зусилля на завоювання симпатій інших людей.
7. Зовнішні обставини – батьки та добробут – впливають на сімейне щастя не менше, ніж стосунки подружжя.
8. Я часто відчуваю, що мало впливаю на те, що відбувається зі мною.
9. Зазвичай керівництво виявляється ефективнішим, коли повністю контролює дії підлеглих, а не покладається на їх самостійність.
10. Мої оцінки в школі частіше залежали від випадкових обставин (наприклад, від настрою вчителя), ніж від моїх власних зусиль.
11. Коли я щось планую, то вірю, що зможу це здійснити.
12. Те, що багато людей вважає удачею, насправді результат довгих цілеспрямованих зусиль.
13. Думаю, що правильний спосіб життя може краще допомогти здоров'ю, ніж лікарі та ліки.
14. Якщо люди не підходять один одному, то яких би зусиль вони не докладали б, налагодити сімейне життя вони все ж не зможуть.
15. Те хороше, що я роблю, зазвичай правильно оцінюють інші.
16. Діти виростають такими, якими їх виховують батьки.
17. Гадаю, що випадок або доля не відіграють важливої ролі в моєму житті.
18. Я намагаюсь не планувати заздалегідь, тому що багато залежить від того, як складуться обставини.
19. Мої оцінки у школі найперше залежали від моїх зусиль та рівня підготовки.
20. У сімейних конфліктах я частіше відчуваю провину за собою, а не за іншими.

ДОДАТОК Б

Факторний аналіз

Таблиця Б.1

Факторна структура взаємозв'язків внутрішніх типів мотивів у групі №1

Statistics 6.0	Коефіцієнт завантаження (Varimax row)
Factor	Вибірка: основні компоненти
Analysis	Завантаження даних > 0,4
Показники: внутрішні типи мотивів	Фактор 1
Пізнавальний інтерес	0,74
Мотивація досягнення	0,65
Усвідомлення соціальної необхідності	0,86
Самореалізація	0,48
Expl. Var	29,71
Prp. Totl	12,28

Таблиця Б.2

Факторна структура взаємозв'язків внутрішніх типів мотивів у групі № 2

Statistics 6.0	Коефіцієнт завантаження (Varimax row)	
Factor	Вибірка: основні компоненти	
Analysis	Завантаження даних > 0,4	
Показники: внутрішні типи мотивів	Фактор 1	Фактор 1
Пізнавальний інтерес	0,48	- 0,74
Мотивація досягнення	0,52	-
Усвідомлення соціальної необхідності	-	- 0,86
Самореалізація	0,85	0,48
Expl. Var	23,71	18,71
Prp. Totl	10,28	11,287

16 ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ МАТЕМАТИЧНОЇ СТАТИСТИКИ В НАУКОВО-ДОСЛІДНІЙ РОБОТІ З ПСИХОЛОГІЇ

Таблиця 1

Статистичні методи, що застосовують у науковому дослідженні

Задачі	Умови застосування	Методи розв'язання
Виявлення відмінностей у рівні досліджуваної ознаки	Дві вибірки випробуваних	t-критерій Стюдента v-критерій Уелша q-критерій Розенбаума U-критерій Манна – Уїтні F-критерій Фішера φ*-критерій (кутове перетворення Фішера) M-критерій Мак-Німара
	Три і більше вибірки випробуваних	S-критерій тенденцій Джонкіра g-критерій Кохрана H-критерій Крускала – Уолліса B-критерій Бартлета Критерій Лівена
Оцінка зрушення значень досліджуваної ознаки	Два виміри на тій самій вибірці	T-критерій Вілконсона G-критерій знаків t-критерій Стюдента для попарного порівняння: – середніх значень, – дисперсій
	Три і більше виміри на тій самій вибірці	χ_r^2 - критерій Фрідмана L- критерій тенденцій Пейджа

Задачі	Умови застосування	Методи розв'язання
Виявлення відмінностей у розподілі ознаки	При зіставленні емпіричного розподілення з теоретичним	φ^2 -критерій Пірсона λ -критерій Колмогорова – Смірнова Біномний m-критерій
	При зіставленні двох емпіричних розподілів	φ^2 - критерій Пірсона λ - критерій Колмогорова – Смірнова Φ^* - критерій (кутове перетворення Фішера)
Аналіз зміни ознаки під впливом короткочасних умов	При впливі одного фактора	S-критерій тенденцій Джонкіра H-критерій Крускала – Уолліса ζ_r^2 -критерій Фрідмана L-критерій тенденції Пейджа Дисперсійний однофакторний аналіз Фішера: – для незалежних вибірок – для зв'язаних вибірок Критерій Лінка і Уолліса Критерій Немені
	При впливі двох факторів	Дисперсійний двофакторний аналіз Фішера

Задачі	Умови застосування	Методи розв'язання
Виявлення ступеня зв'язку (узгодженості двох ознак)	Ознаки, наведені у шкалі інтервалів	Коефіцієнт лінійної кореляції Пірсона Коефіцієнт детермінації
	Ознаки, наведені у шкалі порядків	Коефіцієнти рангової кореляції: – Спірмена – Кендала
	Ознаки, подані у шкалі найменувань	Коефіцієнти спряженості: – чотириклітинної – багатоклітинної – тетрахоричний коефіцієнт кореляції
	Ознаки, подані в різних шкалах (одна – у номінальній, інша – у інтервальній або порядковій)	Коефіцієнти кореляції: – точково-бісеріальної – рангово-бісеріальної
Виявлення ступеня зв'язку (для більше ніж двох ознак)	Ознаки, подані у шкалі порядків	Коефіцієнти конкордації: – Спірмена – Кендала і Сміта
	Ознаки, подані у шкалі інтервалів	Множинна регресія Множинна кореляція Парціальна кореляція Факторний аналіз Багатовимірне шкалювання Кластерний дискримінантний аналіз

Умови застосування статистичних критеріїв у психології

Критерії	Шкала оцінок			Характер вибірки					Можливість використання при малому n
	Номінальна	Порядкова	Інтервальна	Одна	Дві незалежні	Більше ніж дві незалежні	Дві зв'язані	Більше ніж дві зв'язані	
t-критерій Стюдента			+		+				+
t-критерій Стюдента для попарного порівняння			+				+		+
F-критерій Фішера			+		+				+
Критерій Бартлета			+			+			+
Критерій Кохрана			+			+			+
Коефіцієнт кореляції Пірсона			+	+	++				+
Коефіцієнт детермінації			+	+	++				
U-критерій Манна – Уїтні		+	+		+				+
q-критерій Розенбаума			+		+				+
Дисперсійний аналіз			+			+			+
Дисперсійний аналіз для зв'язаних вибірок			+					+	+
Критерій Лінка і Уолліса			+			+			+
Критерій Немені		+	+			+			+
T-критерій Вілконсона		+					+		+
Критерій знаків									
H-критерій Крускала – Уолліса		+				+			+
S-критерій тенденцій									
χ^2 -Фрідмана		+						+	+
L-критерій тенденцій									
χ^2 -критерій Пірсона	+			+	++	++			
X-критерій Колмогорова – Смірнова		+		+	++				+
Кутове перетворення Фішера	+			+	+		+		+
Біномний критерій	+			+	+		+		+
Критерій Мак-Німара	+						+		

Критерії	Шкала оцінок			Характер вибірки					Можливість використання при малому n
	Номінальна	Порядкова	Інтервальна	Одна	Дві незалежні	Більше ніж дві незалежні	Дві зв'язані	Більше ніж дві зв'язані	
Коефіцієнт кореляції Спірмена, Кендала		+		+	+				+
Коефіцієнти зв'язаності	+			+	+		+		+
Коефіцієнт точково-бісеральної кореляції	+		+	+					+
Коефіцієнт рангово-бісеральної кореляції		+	+	+					+
Коефіцієнт конкордації		+				+			+
Критерії грубих помилок			+	+					+
Факторний аналіз			+	+		+			
Кластерний аналіз			+	+		+			
Багатовимірне шкалювання			+	+		+			
Багатовимірний регресійний аналіз			+	+		+			
Багатовимірний кореляційний аналіз			+	+		+			+
Частинна кореляція			+	+					+

* Тут і в подібних цьому випадках ідеться не про кількість вибірок (вона, як правило, одна), а про кількість одночасно аналізованих і вимірюваних незалежно одна від одної ознак.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Бочелюк, В. М. Методика та організація наукових досліджень з психології: навч. посіб. / В. М. Бочелюк, В. В. Бочелюк. – Київ : Центр учбової літератури, 2008. – 360 с.
2. Давыдов, В. Н. Методология и методика психолого-педагогического исследования / В. Н. Давыдов. – М. : Логос, 2006. – 150 с.
3. Научитель, О. Д. Методика організації наукового дослідження: методологічні та практичні аспекти: навч. практ. посіб. / О. Д. Научитель, Ю. І. Гулий, А. О. Харченко. – Харків : ХАІ, 2022. – 104 с.
4. Організація виконання дипломних проектів (робіт) [Електронний ресурс] / розроб.: Н. І. Косач, К. Ю. Логвінова. – Режим доступу: <https://khal.edu.ua/university/normativna-baza/instrukcii-oformlennya-titulnih-arkushiv>.
5. Оформлення титульних аркушів індивідуальних студентських проектів (робіт) / розроб.: Н. І. Косач, К. Ю. Логвінова. – Режим доступу: www.khai.edu.ua/university/normativna-baza/instrukcii-oformlennya-titulnih-arkushiv.
6. Сергієнко, Л. П. Основи наукових досліджень у психології: кваліфікаційні та дипломні роботи: навч. посіб. / Л. П. Сергієнко. – Київ : Професіонал, 2009. – 240 с.
7. Смірнов, Б. А. Математичні методи в психології: навч. посіб. / Б. А. Смірнов, О. Д. Научитель, Л. І. Костенко. – Харків : ХАІ, 2007. – 57 с.
8. Шишка, Р. Б. Організація наукових досліджень та підготовка магістерських і дисертаційних робіт: навч. посіб. / Р. Б. Шишка. – Харків : Еспада, 2007. – 386 с.

ЗМІСТ

1	ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	3
2	СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (КУРСОВОЇ) РОБОТИ	4
3	ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (КУРСОВОЇ) РОБОТИ	9
4	БІБЛІОГРАФІЧНИЙ ОПИС ЛІТЕРАТУРИ. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЦИТАТ, ПОСИЛАНЬ, СПИСКУ ЛІТЕРАТУРИ	10
5	ПОРЯДОК ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (КУРСОВОЇ) РОБОТИ	12
6	ПОРЯДОК ОФОРМЛЕННЯ РЕФЕРАТУ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА	14
7	ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНИХ АРКУШІВ. ПОРЯДОК ШИФРУВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ	15
8	ПРИКЛАД ОФОРМЛЕННЯ ЗМІСТУ	17
9	ОПИС ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ	18
10	ПРИКЛАД ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ЛІТЕРАТУРИ	19
11	ОФОРМЛЕННЯ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	20
12	ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ РИСУНКІВ	21
13	ПРИКЛАД ПОДАННЯ ФОРМУЛИ	24
14	ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ ТАБЛИЦЬ	25
15	ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ ДОДАТКІВ	27
16	ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ МАТЕМАТИЧНОЇ СТАТИСТИКИ В НАУКОВО-ДОСЛІДНІЙ РОБОТІ З ПСИХОЛОГІЇ	29
	БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК	34

Методичне видання

**Научитель Олена Давидівна
Кузьміна Світлана Володимирівна**

ПСИХОЛОГІЯ

Редактор А. Г. Литвин

Зв. план, 2023

Підписано до видання 28.06.2023

Ум. друк. арк. 2. Обл.-вид. арк. 2,25. Електронний ресурс

Видавець і виготовлювач

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

61070, Харків-70, вул. Чкалова, 17

<http://www.khai.edu>

Видавничий центр «ХАІ»

61070, Харків-70, вул. Чкалова, 17

izdat@khai.edu

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів
видавничої продукції сер. ДК № 391 від 30.03.2001